

subjectivisme viel te ontgaan. Maar — de strijd rondom Schleiermacher werd hierdoor voor een belangrijk gedeelte bepaald — men zag in Barths strijd tegen het subjectivisme een houding, die niet genoegzaam recht liet wedervaren aan de beteekenis van het subject, aan de menselijke subjectiviteit in verband met het „object” des geloofs. Niet zoozeer het feit, dat Barth en Brunner gebreken aanwezen in de theologie van Schleiermacher, wekte de ergernis op — dāt hadden ook anderen vóór hen gedaan ²⁾ — maar dat zij *wezenlijke, òer-protestantsche* elementen bij Schleiermacher overboord wierpen en met name alle plaats ontzegden aan Erlebnis en Erfahrung of althans deze in scherp contrast stelden met de z.g.n. „objectiviteit des geloofs”.

Wobbermin wordt nimmer moede om tegenover de dialectische theologie te wijzen op de beteekenis van de lijn Luther-Schleiermacher ³⁾ en op de onontkoombaarheid van zijn „religionspsychologische Zirkel” ⁴⁾, waarin — zonder de objectiviteit des geloofs aan te tasten — voldoende recht wordt gedaan aan de menselijke subjectiviteit.

En waar men nu in de theologische probleemstelling hoofdzakelijk werkte met de eene tegenstelling: subjectivisme-objectivisme, resp. de overschatting van het subject of van het object, daar kwam Barth voor menigeen in de analyse van zijn grondgedachten te staan in de hoek van het „objectivisme”.

Daarbij kwam het echter allerminst tot een scherpe ontleding van dit „objectivisme”. Men wilde er mee aanduiden, dat er een verschuiving had plaats gevonden in de correlatie tusschen geloof en vertrouwenwekkende openbaring en dan met name een gevaarlijke aantasting van de subjectiviteit in het vertrouwen en in het persoonlijk geloof. Men zag bij Barth allengs weer verrijzen de omtrekken van een nieuw orthodox systeem met inbegrip van tal van dogma's der oude kerk, die dan — *zonder* evidentie en *zonder* vertrouwensrelatie — als „waarheden” moesten worden aanvaard en „voor-waar-gehouden” ⁵⁾. En waar het modern protestantisme voor een belangrijk deel reeds met deze oude dogma's had afgerekend en hierin niet anders zag dan intellectualisme, ging men met ernst Barth waarschuwen tegen dreigende orthodoxie of ... tegen Rome.

Het was voor de modern-protestantsche theologie iets ongehoords, dat Barth met grooten nadruk niet maar het Cartesianisme in de theologie ging bestrijden, maar bovendien de „Gottesgewisheit” niet langer op de „Selbstgewisheit” wilde gefun-